

CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA

DECIZIA nr. 230

din 28 iulie 2023

Cu privire la rezultatele controlului serviciului media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, ca urmare a petiției dlui Vaja Jhashi

În data de 26 iunie 2023, Consiliul Audiovizualului (în continuare – CA) a recepționat petiția nr. 86/23 din aceeași dată, din partea Grupului de Companii „Trans-Oil” (în continuare – Grup de Companii), prin care petiționarul susține că: *„în data de 21 iunie 2023, la ora 20.00 în cadrul programului audiovizual „Secretele Puterii”, difuzat de către serviciul media audiovizual de televiziune „Jurnal TV” (dublat live pe rețele de socializare) a fost difuzată ediția realizată de jurnalistul Alex Cozer, în cadrul căreia au fost grav încălcate normele Legii cu privire la libertatea la exprimare nr. 64 din 23.04.2010, Codului Deontologic al Jurnalistului din Republica Moldova și Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018.”*

Petiționarul a invocat că: *„în cadrul emisiunii, au fost vociferate următoarele afirmații false, informații denaturate și judecăți de valoare fără substrat factologic:*

1. *În segmentul 8.55-9.06, jurnalistul Alex Cozer a declarat că Trans-Oil este, de fapt, compania lui Plahotniuc”, el a expus această frază foarte clar sub formă unei relatări cu privire la fapt, astfel lezând dreptul Grupului de Companii la demnitate și reputație profesională. Acest fapt denigrează imaginea și cauzează prejudicii considerabile Grupului de Companii.*

2. *În segmentul 9.16-9.32 Alex Cozer a mai declarat că: „o parte din banii Trans-Oil merg la Plahotniuc și asigură existența acestuia, o parte din acești bani întorcându-se la unele partide politice care se declară în opoziție”. Lansarea acestei afirmații a lezat dreptul Grupului de Companii la demnitate și reputație profesională, a indus în eroare totală publicul și a dus la crearea imaginii eronate că Grupul de Companii a manifestat o oarecare susținere față de Vlad Plahotniuc și finanțării partidelor politice din opoziție.”*

Astfel, petiționarul spune că: *„prin aceste declarații jurnalistul a încălcat grav normele Legii cu privire la Libertatea la exprimare nr. 64 din 23.04.2010, ale Codului Deontologic al Jurnalistului și ale Codului Serviciilor Media Audiovizuale al Republicii Moldova și a răspândit afirmații false cu privire la asocierea Grupului de Companii cu o persoană. După cum a mai fost declarat anterior, Grupul de Companii nu are nicio conexiune juridică sau comercială cu Vlad Plahotniuc.”*

În contextul celor invocate, în conformitate cu prevederile art. 83 și 84 din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 (în continuare – CSMA), petiționarul solicită CA inițierea controlului serviciului media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, obligarea serviciului media audiovizual și a jurnalistului Alex Cozer de a retrage ediția din 21 iunie 2023 a emisiunii „Secretele Puterii” din toate sursele unde a fost plasată, precum și dezmințirea informației difuzate în formă de exprimare a scuzelor oficiale, sancționarea încălcărilor comise de jurnalistul Alex Cozer în urma difuzării ediției din 21 iunie 2023 a programului audiovizual „Secretele Puterii”, precum și aplicarea altor măsuri pentru soluționarea situației create.

În temeiul prevederilor art. 83 alin. (2) din CSMA, precum și în scopul examinării obiective a circumstanțelor sesizate, prin scrisoarea nr. 1105 din 27.06.2023, CA a solicitat ICS „REFORMA ART” SRL să-și expună opinia referitor la cele invocate în petiția din partea Grupului de Companii. La data de 29.06.2023, prin scrisoarea nr. 142-R/23-E din aceeași dată, ICS „REFORMA ART” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, a comunicat CA următoarele: *„Astfel, petiționarul se referă la două afirmații făcute de autorul emisiunii, Alex Cozer, care ar viza compania Trans-Oil și posibila afinitate a acesteia cu Plahotniuc Vladimir. În acest context solicităm Consiliului să supună verificării inițiale existența dreptului semnatarilor*

acelei petiții de a acționa din numele acelei entități juridice, cerințe imperative enunțate prin art. 45 și 46 Cod administrativ, având în vedere că: Vaja Jhashi, care nu figurează ca fiind administrator la vreo companie cu denumirea de Trans-Oil, nu a prezentat o procură ce i-ar conferi dreptul de a acționa din numele acesteia, iar avocata Proca Victoria nu a anexat un mandat avocațial, ce i-ar confirma împuternicirile, după cum stabilește expres art. 60 alin. (2) din Legea nr. 1260 din 19-07-2002 cu privire la avocatură, fiind incert a cui interese aceasta le reprezintă!

În continuare, petiția impută preținse încălcări ale Legii privind libertatea de exprimare și ale Codului deontologic al jurnalistului, care nu țin de competența Consiliului Audiovizualului și asupra acestora nu ne vom pronunța. Cu referire la preținsele încălcări ale prevederilor art. 13 alin. (1)-(3), (5) și (6) ale Codului serviciilor media audiovizuale, enunțăm că acestea au fost doar reproduse în textul petiției, fără a se face o contrapunere cu circumstanțele de fapt reale. Or, emisiunea vizată este o emisiune de autor, în cadrul căreia atât autorul cât și invitații își expun liber viziunile proprii asupra subiectelor de interes curent, formulează concluzii în baza acestor subiecte și ridică semne de întrebare asupra celor mai importante evenimente curente din societate. Conținutul emisiunii vizate s-a încadrat în limitele libertății de exprimare și nu au fost atestate derogări de la normele legale invocate în petiție.

Totodată, aducem la cunoștință și faptul că printr-o cerere prealabilă parvenită la redacție, a fost solicitată prezentarea poziției grupului de companii Trans-Oil asupra celor expuse de autorul emisiunii, motive din care, în cadrul emisiunii din data de 28 iunie 2023, autorul emisiunii Alex Cozer a expus public poziția acestei entități și l-a invitat pe numitul Vaja Jhashi să participe la una din emisiunile viitoare, oferindu-i posibilitatea de a se expune public personal asupra problemelor abordate, precum și să furnizeze răspunsuri la mai multe întrebări ce îl vizează, o parte din care au fost formulate nemijlocit în cadrul acestei emisiuni.

În asemenea mod atestăm epuizarea solicitărilor expuse în petiție și propunem respingerea acesteia, exprimând disponibilitatea de a furniza suplimentar poziția după recepționarea raportului de monitorizare, care, eventual, va fi întocmit de Consiliu.”

În conformitate cu art. 83 alin. (13) din CSMA: „Consiliul Audiovizualului contribuie plenar la soluționarea sesizărilor și a petițiilor pe cale amiabilă”. Astfel, prin scrisoarea nr. 1105 din 27.06.2023, CA a informat avocata Proca Victoria despre invitația dlui Vaja Jhashi de a participa la programul audiovizual „Secretele Puterii”, în vederea asigurării dreptului la replică.

Prin urmare, avocata a răspuns că referitor la afirmația precum că: „domnul Vaja Jhashi nu figurează în calitate de administrator al companiei, Grupul de Companii este un conglomerat agroindustrial, iar activitățile Grupului sunt extinse în Republica Moldova, România, Serbia, Ucraina și Elveția și nu este înregistrat ca o entitate juridică unică. Compania fondatoare a companiilor din cadrul Grupului Trans-Oil este persoana juridică Aragvi Holding International Ltd, deținută de către domnul Vaja Jhashi cu o cotă de 87,5%, astfel d-l Vaja Jhashi fiind beneficiarul efectiv prin intermediul deținerii majorității capitalului social al companiei fondatoare a Grupului de Companii Trans-Oil”.

Avocata susține că: „domnul Vaja Jhashi a semnat petiția în calitate de beneficiar al Grupului de Companii și nu în calitate de administrator al unei anumite entități juridice din cadrul acestui Grup, precum și menționează, că informații relevante despre structura de proprietate a Grupului Trans-Oil (Aragvi Holding International Ltd), inclusiv denumirea companiilor subsidiare și jurisdicția acestora puteau fi identificate cu ușurință de către serviciul media de televiziune „Jurnal TV” pe sistemele informaționale publice din Republica Moldova, cu atât mai mult că aceste informații sunt publicate inclusiv pe pagina web <https://transoilcorp.com/en/>”.

Referitor la dreptul la replică acordat de către autorul emisiunii „Secretele Puterii”, Alex Cozer, în cadrul emisiunii din 28 iunie 2023, avocata Victoria Proca a considerat solicitarea de respingere a petiției din partea postului neîntemeiată: „după expunerea poziției entității, au urmat anumite întrebări adresate domnului Vaja Jhashi, precum și o invitație verbală în cadrul aceleiași emisiuni la una dintre edițiile viitoare, lansate pe un ton acuzator, cu tentă de parțialitate și subiectivism, care au avut drept scop diminuarea impactului replicii acordate.”

Prin scrisoarea nr. 1229 din 11.07.2023, CA i-a solicitat furnizorului de servicii media ICS „REFORMA ART” SRL opinia în privința răspunsului avocatei Proca Victoria privind participarea clientului său în cadrul programului menționat. În contextul celor expuse de avocată, serviciul media audiovizual „Jurnal TV” a declarat că: *„în ceea ce privește dreptul la replică, a fost oferită posibilitatea de a alege o modalitate acceptabilă, inclusiv în forma scrisă, din acest considerent, nu există niciun temei în a aprecia elementele vreunei componente de abateri în acțiunile „Jurnal TV”.*

În conformitate cu prevederile art. 75 alin. (4) lit. a) și art. 83 alin. (3) lit. c) din CSMA, CA a dispus controlul programului audiovizual indicat în petiție.

Rezultatele controlului au atestat că, pe 21 iunie 2023, ora 20:00 (durata: 01 oră 12 min. 24 sec.), în cadrul programului informativ-analitic „Secretele puterii”, moderat de Alex Cozer, s-a discutat despre protestele organizate de fermieri.

Invitatul programului, Alexandru Slusari, spune: *„atunci când voi o să aveți bani, voi nu o să aveți cui da. O să rămâneți cu Trans-Oil și încă câteva holdinguri ... Eu l-am întrebat pe domnul Prim-ministru, eu vreau să mai cred că dumneavoastră nu vreți „Transoilizarea” Moldovei, dumneavoastră cunoașteți cine stă în spate.”*

La ora 20:08:58 moderatorul a afirmat: *„trebuie să le reamintim cetățenilor cine ... ce reprezintă Trans-Oil. Este o companie, fondată de Vaja Jhashi, partenerul lui Plahotniuc, dar, de fapt, este compania lui Plahotniuc. În ultimii 10 ani practic s-a monopolizat totul în agricultură de către această companie și sursele noastre spun că în continuare, bine-mersi, o parte din banii Trans-Oil merg la Plahotniuc și asigură existența acestuia, o parte din acești bani chiar întorcându-se în conturile unor partide politice de la noi, care se declară opoziție.”*

Astfel, moderatorul a recurs la prezentarea unor opinii drept fapte, neprezentând sursa/sursele acestora.

În context, este de menționat că orice persoană ale cărei drepturi sau interese au fost lezate are dreptul la replică, în conformitate cu art. 14 alin. (1) din CSMA: *„Persoana fizică sau juridică, care se consideră lezată în drepturile sale în urma difuzării unor programe audiovizuale sau în urma prezentării altor elemente ale serviciilor media audiovizuale, are dreptul la replică în conformitate cu Legea nr.64/2010 cu privire la libertatea de exprimare”.* La fel, art. 27 alin. (1) din Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare prevede: *„Orice persoană ale cărei drepturi sau interese au fost lezate prin răspândirea unor judecăți de valoare fără substrat factologic suficient are dreptul la replică.”*

La rândul său, pct. 82 din Regulamentul privind conținuturile audiovizuale, aprobat prin Decizia CA nr. 61/219 din 30.12.2019, prevede: *„Dreptul la replică se acordă pentru relatări false cu privire la fapte și/sau a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient, care vizează chestiuni de interes public, dacă acestea au fost preluate: b) din conținutul creațiilor de autor, care nu pot fi redactate, sau din emisiunile difuzate în direct.”*

În cadrul programului din 28 iunie 2023 moderatorul a lansat invitația de participare la program în modul următor: *„Eu trebuie să transmit un mesaj. În emisiunea de săptămâna trecută s-a discutat despre Trans-Oil și eu am afirmat atunci că această companie este a lui Plahotniuc și că Plahotniuc beneficiază financiar de pe urma ei. Domnul Vaja Jhashi, cel care este șeful Trans-Oil, s-a declarat foarte deranjat de această declarație, spune el că este defăimătoare. Mai afirmă domnul Jhashi, că Trans-Oil nu aparține lui Plahotniuc, nu beneficiază de resurse financiare de la această companie. Noi îi oferim dreptul la replică pe această cale, doar că eu am niște întrebări către domnul Jhashi: Cam de ce a trebuit dublă identitate în același timp cu Plahotniuc, că au și figurat în același dosar penal? Cam de ce l-a găzduit în Miami pe Plahotniuc într-un apartament, care este deținut de compania lui Jhashi? Cam de ce a finanțat un ONG în Statele Unite care deschidea toate porțile Partidului Democrat și cam cum a fost posibil că acest Trans-Oil să devină monopolist absolut pe piața în Republica Moldova în perioada lui Plahotniuc? Sau de ce, domnule Jhashi, spuneai la Pro TV România îl laudai, îl făceai Dumnezeu pe Plahotniuc, spuneai că este geniul financiar? Că acum văd că ți-e rușine cu el. Dar, domnule Jhashi, vino aici, în acest studio, și haide să discutăm, mai ales poate și înveți și limba română, că tot ai făcut miliarde pe seama*

acestor cetățeni. Și haideți să discutăm despre ce este Trans-Oil, despre cine este Alexandr Reznice, spre exemplu, a două voastră identitate, despre cine este Plahotniuc, despre cine este Vladislav Novac, spre exemplu. Haideți veniți să discutăm dacă aveți problemă.”

Conform Legii nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare, dreptul la replică se acordă persoanei ale cărei drepturi sau interese au fost lezate prin răspândirea unor judecăți de valoare fără substrat factologic suficient. Replica se va referi numai la informația contestată, va fi expusă în termeni decenti și nu va conține amenințări sau comentarii marginale. Publicarea sau difuzarea replicii se va face în modul și în condițiile prevăzute pentru astfel de cazuri.

Astfel, dreptul la replică, dacă este oferit cu bună-credință, nu este însoțit de comentarii și/sau acuzații suplimentare. Felul cum a fost oferit dreptul la replică în cazul analizat denotă neluarea în considerare de către jurnalist a intereselor și opiniilor părții vizate, elemente obligatorii pentru bună-credință. Persoana vizată este pusă în poziție de inferioritate și nu dispune din start de aceleași condiții pentru apărare. Moderatorul și-a arătat astfel atitudinea personală negativă față de Vaja Jhashi. Declarațiile din ambele emisiuni despre Vaja Jhashi și activitatea acestuia ar fi trebuit să facă referire la surse, iar dacă acestea sunt confidențiale sau neverificate suficient – să fie menționat explicit acest lucru. Jurnalistul a făcut afirmații fără a indica sursa/sursele pe care s-a bazat.

În secvența în care autorul îl îndeamnă pe potențialul invitat să învețe limba română: „că tot ai făcut miliarde pe seama acestor cetățeni”, exprimarea în limba română poate fi înțeleasă ca o condiționare a prezenței în emisiune. Nici în acest caz nu putem vorbi despre bună-credință și imparțialitate din partea jurnalistului. Interesul publicului de a afla adevărul cu privire la fapte trebuie să prevaleze în jurnalismul imparțial. Dacă acest adevăr poate ieși la iveală prin confruntarea mai multor idei, opinii și probe care le susțin, atunci confruntarea trebuie să aibă loc onest, cu bună-credință, nediscriminatoriu (inclusiv pe criteriul limbii vorbite), părțile fiind puse în condiții egale pentru a-și prezenta punctul de vedere. Dacă persoanei i se aduc acuzații referitoare la fapte de interes public, așa cum este cazul analizat, jurnalistul de bună-credință va face tot posibilul ca respectiva persoană să beneficieze de dreptul la replică. Totodată, jurnalistul va pune toate întrebările incomode, inclusiv despre identități, banii care i-ar asigura existența unei persoane terțe sau prin care ar fi finanțate anumite partide. Scoaterea în vileag a ilegalităților, a schemelor de corupție, de îmbogățire ilicită, de finanțare ilicită a partidelor etc. este necesară și apreciată într-o democrație. Dar, la fel de necesară și apreciată este și echidistanța, corectitudinea și buna-credință a jurnaliștilor care fac această muncă, astfel încât publicul să fie sigur că este informat potrivit acestor principii.

Prin urmare, pentru ambele programe audiovizuale, din 21 iunie 2023 și din 28 iunie 2023, sunt relevante prevederile art. 13 alin. (1) lit. b) din CSMA, potrivit cărora: *„În virtutea dreptului fundamental la informare, furnizorii de servicii media trebuie să respecte următoarele exigențe: b) să informeze cu privire la un fapt sau un eveniment corect, iar informația să fie verificată și prezentată în mod imparțial și cu bună-credință.”*

Totodată, referitor la solicitarea petiționarului privind sancționarea jurnalistului Alex Cozer în urma difuzării ediției din 21 iunie 2023, ținem să specificăm că, în conformitate cu art. 75 alin. (4) lit. a): *„Consiliul Audiovizualului: a) exercită controlul asupra modului în care furnizorii și distribuitorii de servicii media își îndeplinesc obligațiile asumate, conform prezentului cod. Controlul asupra conținuturilor serviciilor media audiovizuale și ale programelor audiovizuale este exercitat numai după furnizarea acestora, în conformitate cu art. 7 alin. (5).”* CA nu sancționează direct moderatorul sau invitații programului audiovizual.

În ceea ce privește obligarea serviciului media audiovizual și a jurnalistului Alex Cozer de a retrage ediția din 21 iunie 2023 a emisiunii „Secretele Puterii” din toate sursele, unde aceasta a fost plasată, precum și dezmințirea informației difuzate în formă de exprimare a scuzelor oficiale, aceste măsuri sunt reglementate prin Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare și nu se încadrează în atribuțiile CA.

În temeiul prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018,

Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova DECIDE:

1. Se ia act de rezultatele controlului serviciului media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, ca urmare a petiției dlui Vaja Jhashi, președintele Grupului de Companii „Trans-Oil”.
2. Se admite petiția dlui Vaja Jhashi, președintele Grupului de Companii „Trans-Oil” nr. 86/23 din 26.06.2023.
3. Se sancționează cu avertizare publică furnizorul de servicii media ICS „REFORMA ART” SRL, fondator al serviciului media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (1) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în conformitate cu art. 84 alin. (3) lit. a) din Cod.
4. În conformitate cu prevederile art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, furnizorul de servicii media audiovizuale ICS „REFORMA ART” SRL este obligat să difuzeze textul sancțiunii în următoarele 48 de ore de la data adoptării deciziei privind aplicarea sancțiunii, sonor și/sau vizual, de cel puțin 3 ori, în orele de maximă audiență, din care o dată în principalul program audiovizual de știri, în cazul serviciilor media audiovizuale generaliste și/sau de știri:

Consiliul Audiovizualului a sancționat cu avertizare publică serviciul media audiovizual de televiziune „Jurnal TV” pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (1) lit. b) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, conform cărora: „În virtutea dreptului fundamental la informare, furnizorii de servicii media trebuie să respecte următoarele exigențe: b) să informeze cu privire la un fapt sau un eveniment corect, iar informația să fie verificată și prezentată în mod imparțial și cu bună-credință.”

5. Furnizorul de servicii media audiovizuale ICS „REFORMA ART” SRL va prezenta, în termen de 5 zile de la aducerea la cunoștință a prezentei decizii, un raport despre executarea prevederilor art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, care va include data și ora difuzării textului sancțiunii.
6. Controlul asupra executării prezentei decizii se pune în sarcina Direcției control servicii media audiovizuale.
7. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web oficială a Consiliului Audiovizualului.

PREȘEDINTĂ

Liliana VIȚU-EȘANU